Rzeczpospolita Podatki i księgowość
21.09.20 nr: 221 str. 4 nakład: 55000 egz.

CIT

Wzajemne poręczenie z podatkiem czy

W razie udzielenia przez spółki zabezpieczenia wzajemnych należności, żadna z nich nie uzyskuje przychodu z nieodpłatnych świadczeń. Inaczej jest, gdy chodzi o zobowiązanie się do takiej gwarancji w przyszłości.

PRZEMYSŁAW SZWED

Wzajemne udzielanie poręczeń stanowi częstą praktykę stosowaną przez podmioty należące do tej samej grupy kapitałowej. Stosowanie takiej wewnątrzgrupowej polityki zabezpieczania zobowiązań daje poszczególnym podmiotom wchodzącym w skład grupy szansę na lepszy rozwój, poprzez zwiększenie ich bezpieczeństwa finansowego oraz zdolności kredytowej. Przystępując do takiej wewnątrzgrupowej polityki zabezpieczania zobowiązań należy jednak pamiętać, że uzyskanie poręczenia od podmiotu powiązanego może w pewnych okolicznościach powodować konieczność rozpoznania przychodu z tytułu nieodpłatnych świadczeń.

Czy jest przysporzenie majątkowe

Zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o CIT przychodami, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4 oraz art. 14, są w szczególności wartości otrzymanych rzeczy lub praw, a także wartość innych świadczeń w naturze, w tym wartość rzeczy i praw otrzymanych nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie, a także wartość innych nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych świadczeń. Ustawa CIT nie definiuje pojęcia nieodpłatnego świadczenia. Przyjmuje się jednak, że w prawie podatkowym nieodpłatne świadczenie obejmuje wszystkie zjawiska gospodarcze i zdarzenia prawne, których następstwem jest uzyskanie korzyści kosztem innego podmiotu lub te wszystkie zdarzenia prawne i zdarzenia gospodarcze w działalności osób prawnych, których skutkiem jest nieodpłatne, to jest niezwiązane z kosztami lub inną formą ekwiwalentu, przysporzenie majątku tej osobie, mające konkretny wymiar finansowy (zob. **uchwałę NSA z 16 października 2006 r., II FPS 1/06).** Dla uznania świadczenia za odpłatne czy nieodpłatne istotne jest również to, czy czynność ta ma charakter czynności przysparzającej, a więc takiej, na podstawie której strona dokonująca przysporzenia majątkowego otrzymuje czy ma otrzymać w zamian korzyść majątkową (zob. **wyrok NSA z 23 maja 2014 r., II FSK 1557/12).**

Niewątpliwie zatem, w kontekście tak sformułowanego rozumienia nieodpłatnego świadczenia, z przychodem z tytułu nieodpłatnych świadczeń będziemy mieć do czynienia w przypadku, gdy umowa poręczenia nie przewiduje wynagrodzenia z tego tytułu. Podmiot uzyskujący poręczenie nie ponosi wtedy kosztów, jakie musiałaby zapłacić, gdyby strony zdecydowały o odpłatności umowy poręczenia.

Przejęcie ryzyka

Jak wynika z art. 876 § 1 kodeksu cywilnego, przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Udzielając poręczenia, poręczyciel przyjmuje zatem na siebie ryzyko niewywiązania się przez dłużnika z zobowiązania jakie posiada względem wierzyciela. Jednocześnie, po stronie otrzymującego poręczenie powstaje korzyść, która może polegać m.in. na zwiększeniu jego zdolności kredytowej czy też samej możliwości zaciągnięcia kredytu. Udzielenie zabezpieczenia w postaci poręczenia posiada zatem określoną wartość, która ma konkretny wymiar ekonomiczny. Nieodpłatne udzielenie poręczenia nie jest więc zdarzeniem obojętnym gospodarczo i co do zasady powoduje powstanie przychodu po stronie uzyskującego takie poręczenie.

Wartość takiego przychodu, jako przychodu z nieodpłatnych świadczeń powinna być ustalona na podstawie cen rynkowych udzielonego poręczenia, zgodnie z art. 12 ust. 6 pkt 4 ustawy o CIT.

W odniesieniu natomiast do momentu rozpoznania przychodu z ww. tytułu należy wskazać, że powstaje on jednorazowo w dacie jego otrzymania (art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o CIT), tj. w roku podatkowym, w którym nieodpłatne poręczenie zostało podmiotowi udzielone - bez względu na okres obowiązywania zabezpieczenia (zob. **interpretację dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 4 września 2018 r., 0111-KDIB2-1.4010.333.2018.1.BJ).**

W dwie strony

O świadczeniu wzajemnym możemy mówić wówczas, gdy podmiot uzyskujący świadczenie wykonuje analogiczne świadczenie na rzecz podmiotu, od którego to świadczenie uzyskuje.

PRZYKŁAD:

Spółka X oraz spółka Y należą do tej samej grupy kapitałowej. W ramach wewnątrzgrupowej polityki poręczeniowej spółka X udzieliła poręczenia kredytu spółce Y. Jednocześnie spółka Y udzieliła poręczenia kredytu spółce X. Wartość obu zaciągniętych przez spółki kredytów była taka sama. Po stronie spółek X i Y nie powstanie przychód z tytułu nieodpłatnego świadczenia. Obie spółki w ramach uzyskanego poręczenia są bowiem zobowiązane do ekwiwalentnego świadczenia wzajemnego, polegającego na udzieleniu poręczenia w tej samej wysokości.

Należy jednak pamiętać, że dla uznania, że nie powstaje świadczenie nieodpłatne lub częściowo odpłatne, istotne jest, aby wartość świadczeń wzajemnych była taka sama – ekwiwalentna. Gdy wartość świadczenia pozostającego w związku z innym świadczeniem będzie niższa, tzn. pomimo wzajemności świadczeń, ich wartość określona dla celów podatkowych nie będzie taka sama (czyli świadczenia nie będą ekwiwalentne), należy wówczas wykazać przychód z tytułu otrzymania częściowo odpłatnych świadczeń.

PRZYKŁAD

Spółka X oraz spółka Y należą do tej samej grupy kapitałowej. W ramach wewnątrzgrupowej polityki poręczeniowej spółka X udzieliła poręczenia kredytu spółce Y. Jednocześnie spółka Y udzieliła poręczenia kredytu spółce X. Poręczenie kredytu udzielone przez spółkę X ma wartość wyższą niż poręczenie kredytu udzielone przez Y, co oznacza, że wzajemne poręczenia pomiędzy Y a spółką X nie są równowartościowe. W takim przypadku różnica pomiędzy wysokością poręczenia uzyskanego przez spółkę Y a wartością poręczenia udzielonego przez nią spółce X stanowi przychód spółki Y z tytułu częściowo odpłatnego świadczenia. Przychód ten spółka Y powinna opodatkować podatkiem dochodowym od osób prawnych na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o CIT (zob. wyrok NSA z 31 lipca 2019 r., II FSK 2908/17).

Obietnica na później

Warto się też zastanowić czy samo zobowiązanie się do udzielenia poręczenia w przyszłości wystarczy, żeby móc nie rozpoznawać przychodu.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że stosunek poręczenia powstaje w wyniku umowy zawartej pomiędzy wierzycielem a poręczycielem (art. 867 k.c.). Zobowiązanie się do złożenia poręczenia w przyszłości nie oznacza zatem, że poręczenie to dojdzie w przyszłości do skutku. Decydująca w tym zakresie jest bowiem wola wierzyciela. Samo zobowiązanie się do udzielenia poręczenia nie może być więc równoznaczne z udzieleniem takiego poręczenia.

Spółka, składając takie zobowiązanie, nie ponosi żadnego uszczerbku majątkowego. Jednocześnie zobowiązanie się spółki do udzielenia poręczenia na żądanie każdej spółki z grupy nie powoduje po stronie tych spółek (ewentualnych dłużników) żadnego przysporzenia. Tym samym, samo zobowiązanie się ze strony spółki, która uzyskała poręczenie, do udzielenia z jej strony poręczenia na żądanie którejkolwiek ze spółek grupy objętej system poręczeń, nie ma charakteru świadczenia wzajemnego. Na taki wniosek nie wpływa również fakt, że w takim przypadku nie zachodzi tożsamość podmiotów udzielających sobie wzajemnie poręczeń (zob. **interpretacje indywidualne dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 23 sierpnia 2019 r., 0111-KDIB1-3.4010.266.2019.1.MO** oraz **dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 14 października 2016 r., ILPB3/4510-1-310/16-5/PS).**

PRZYKŁAD:

W pewnej grupie kapitałowej stosuje się politykę poręczeń polegającą na tym, że każda spółka może otrzymać poręczenie spłaty zaciągniętego przez siebie kredytu, przy jednoczesnym zobowiązaniu się do udzielenia poręczenia pozostałym spółkom, które zgłoszą zapotrzebowanie poręczeń spłaty ich kredytów.
W opisanej sytuacji otrzymanie poręczenia przez spółkę z grupy spełnia zatem wymogi opodatkowania tego świadczenia jako świadczenia nieodpłatnego na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o CIT, nawet w sytuacji, gdy jednocześnie spółka zobowiązuje się do udzielenia poręczenia na każde żądanie innej spółki z grupy.

Rzeczpospolita Podatki i księgowość
21.09.20 nr: 221 str. 4 nakład: 55000 egz.

bez

Stanowisko fiskusa i sądów

Przedstawiony pogląd prezentowany jest obecnie zarówno przez organy podatkowe (zob. **interpretację indywidualną dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 26 sierpnia 2019 r., DPP13.8221.56.2018.GTM; z 1 października 2019 r., DPP13.8221.54.2018.GTM** oraz **z 8 października 2019 r., DPP13.8221.57.2018.GTM),** jak i sądy administracyjne (zob. **wyrok NSA z 30 maja 2019 r., II FSK 1773/17** oraz **z 3 września 2019 r., II FSK 3194/17).**

Należy jednak wskazać, że jeszcze do niedawna można było obserwować rozdźwięk pomiędzy stanowiskami organów podatkowych a orzecznictwem sądów administracyjnych w omawianym zakresie. Przykładowo **w wyroku WSA w Poznaniu z 12 lipca 2017 r. (I SA/Po 142/17)** oraz **WSA we Wrocławiu z 4 stycznia 2017 r. (I SA/Wr 945/16)** sądy stały na stanowisku, że udzielanie wzajemnych poręczeń kredytowych w ramach prowadzonej polityki poręczeń pomiędzy spółkami z tej samej grupy kapitałowej nie kreuje po stronie tych spółek przychodu z tytułu nieodpłatnych świadczeń z uwagi na ich wzajemne zobowiązanie do udzielenia analogicznego rodzaju poręczenia na rzecz innych spółek z grupy.

Wydaje się jednak, że wydane w ostatnim czasie wyroki NSA położą kres tym rozbieżnościom. /®

Autor jest konsultantem podatkowym w ECDP Tax Mazur i Wspólnicy sp.k.
www.ecdpgroup.com

podstawa prawna: art. 12 ust. 1 pkt 2 art. 12 ust. 6 pkt 4 ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych
(tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1406)

podstawa prawna: art. 876 § 1 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny
(tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)